

Predgovor

Svakim novim izdanjem nastojimo neprekidno unapređivati ovaj udžbenik. Četvrto izdanje *Financijskih tržišta i institucija* nije iznimka. U knjizi se i dalje nude sadržaji prema kojima se ona bitno razlikuje od ostalih udžbenika na ovom području. Drugi udžbenici su uglavnom deskriptivni, te nedovoljno pripremaju studente za posao u industriji financijskih usluga ili za uspješne odnose s financijskim institucijama, ma gdje se studenti naposljetku zaposlili. Nasuprot tomu, knjiga *Financijska tržišta i institucije* pruža sljedeće:

- Jedinствен analitički okvir koji počiva na malom broju osnovnih načela oko kojih se organizira način razmišljanja studenata, što uključuje:
  - probleme asimetričnih informacija (problem zastupanja)
  - transakcijske troškove
  - ponudu i potražnju
  - ravnotežu na tržištu imovine
  - efikasna tržišta
  - mjerenje i upravljanje rizicima.
- Pristup financijskim tržištima i institucijama za osobe s praktičnim financijskim iskustvom, što se postiže naglaskom na primijenjenu perspektivu menadžera. To uključuje gotovo 20 odvojenih primjera nazvanih “Vježbe za menadžera financijske institucije”.
- Pažljiv i postupan razvoj modela, što studentima omogućava lakše svladavanje materije.
- Visok stupanj fleksibilnosti, što profesorima dopušta prilagodbu načina predavanja prema vlastitim željama.
- Potpuna integriranost međunarodne perspektive u cijeli tekst.
- Posebni prilozi nazvani “Praćenje financijskih vijesti” i “Čitanje časopisa *Wall Street Journal*”, koji bi trebali potaknuti čitanje financijskih novina.
- Brojni primjeri koji povećavaju zanimanje studenata primjenom teorije na podacima i primjerima iz stvarnoga života.

ŠTO JE NOVO U ČETVRTOM IZDANJU

Uz očekivano osvježanje svih podataka koji se sada, gdje god je to bilo moguće, protežu do kraja 2001., svi dijelovi teksta sadrže i potpuno nove materijale.

E-fokus

Nevjerojatan napredak elektronske (računalne i telekomunikacijske) tehnologije zadnjih godina ima velik utjecaj na financijski sustav. Taj se razvoj odrazio u četvrtom izdanju dodavanjem novih priloga s fokusom na elektronsko poslovanje .

Proširenje na Internetu Četvrto izdanje uključuje rastući svijet informacija sada raspoloživih na Internetu. Malo je područja gdje je Internet dao tako vrijedan doprinos kao na području pružanja financijskih informacija. Podatke koje je nekada bilo teško prikupiti danas su trenutno raspoloživi. Stoga smo dodali brojne nove priloge kako bismo studentima pomogli u pronalaženju izvora kojima je moguće pristupiti “on-line”.

- 1. Vježbe na Internetu.** Ovome je izdanju na kraju svakoga poglavlja dodana nova vrsta problema koje smo nazvali Vježbe na Internetu. Vježbe zahtijevaju od studenata prikupljanje podataka iz on-line izvora ili njihovu uporabu radi širenja iskustva učenja. Vježbe na Internetu oblikovane su tako da ih se može brzo i lako riješiti, ali pritom nije napravljen kompromis s glavnim ciljem - upoznavanje studenata s on-line izvorima podataka.
- 2. Izvori na Internetu.** Veći dio podataka iskorištenih za izradu mnogih tablica i slika prikupljeni su iz on-line izvora. U tekstu su točno navedene URL adrese kao izvori podataka. Zainteresirani student ili instruktor može koristiti te adrese kako bi provjerio što se s podacima događalo nakon izrade tablice ili slike prikazane u knjizi.
- 3. Internetske reference na marginama teksta.** Uz navedene izvore podataka korištenih pri izradi slika i grafikona, na margine teksta smo uključili i adrese stranica koje pružaju informacije i podatke za dopunu materije izložene u tekstu. Reference uključuju i kratak opis sadržaja koje će studenti pronaći na toj adresi. Zainteresirani studenti mogu koristiti te stranice kako bi proširili predmet studiranja, a instruktori ih mogu koristiti da bi proširili bilješke za predavanja. Budući da se adrese izvora na Internetu ponekad mijenjaju, Mishkin-Eakins prateća stranica na Internetu (locirana na http://www.aw.com/mishkin_eakins) stalno pruža informacije o novim adresama.

Okviri o e-financijama. Budući da elektronička tehnologija na sve različite načine prožima financijska tržišta ovom smo izdanju dodali novu vrstu okvira od posebnog značaja. U okviru o e-financijama raspravlja se o tome kako su tehnološke promjene utjecale na financijska tržišta ili institucije. Razmještaj okvira kroz čitav tekst pomaže pokazati utjecaj koji je tehnologija imala na velikom broju financijskih područja.

Proširenje razmatranja tržišta dionica

Proteklih su se godina pojavile velike fluktuacije cijena dionica pa su studenti financijskih tržišta i institucija pokazivali sve više interesa za čimbenike koji utječu na tržište dionica. Zbog toga smo našu raspravu o ovom tržištu proširili jednostavnim metodama vrednovanja dionica. To se odnosi na dva modela: Gordonov model rasta te omjer cijene dionice prema zaradi po dionici. Ova je materija uključena u dio o efikasnim tržištima kapitala pa je tako nastalo novo, 10. poglavlje: "Tržište dionica i hipoteza o efikasnom tržištu".

Rizični (venture) kapital (kapital za poslovne poduhvate)

Razmatranja rizičnoga kapitala uvelike su proširena u ovom izdanju. Razlog je važnost rizičnoga kapitala za ekonomiju, a posebno za tehnološki sektor. Raspravlja se o postupcima što ih fondovi rizičnoga kapitala koriste pri odabiru kompanija koje će financirati. U 20. poglavlju, koje je preimenovano u "Kapital za poslovne poduhvate, financijske kompanije i financijski konglomerati", slijedimo životni ciklus jednoga tipičnog ulaganja rizičnog kapitala. Također raspravljamo o ulozi što su je tvrtke rizičnog kapitala odigrale u nadimanju tehnološkog mjehura i o njihovom utjecaju na recesiju koja je započela 2001.

Investicijske banke i investicijski fondovi

U 21. poglavlju, koje smo preimenovali u “Investicijske banke, brokerske firme i investicijski fondovi”, proširili smo raspravu o investicijskim bankama čija je važnost narasla, jer su pomogle financirati tehnološki sektor. Rasprava je također s više detalja proširena na to kako se nove vrijednosnice nude javnosti za kupovinu. Rasprava o investicijskim fondovima podrobnije je proširena na različite vrste fondova i načine njihovog korištenja od strane ulagača.

Druga nova materija o financijskim institucijama

Stalne promjene financijskih tržišta i institucija dovele su do uvrštavanja dodatnoga novog materijala:

- Rasprava o nagloj propasti Enrona, što je dovelo do najvećeg stečaja u povijesti SAD-a (14. poglavlje).
- Rasprava o Gramm-Leach-Blileyevom zakonu o modernizaciji financijskih usluga iz 1999. kojim je dokinuta razdvojenost bankarstva i industrije vrijednosnica uvedena Glass-Steagallovim zakonom (16., 18. i 21. poglavlje).
- Nova materija o Baselskom odboru za nadzor banaka i o smjeru Baselskog sporazuma (18. poglavlje).
- Rasprava o globalnom širenju sustava osiguranja depozita (18. poglavlje).

Proširena međunarodna perspektiva

Rastuća važnost globalne ekonomije nastavlja nas poticati na dodavanje nove materije s međunarodnom perspektivom. Globalnom ikonom označeni su svi takvi dijelovi teksta i primjeri, dok su okviri posebnog značaja s međunarodnom materijom označeni kao “globalni”. Nova materija u ovom izdanju uključuje:

- Sveobuhvatnu obradu Europske monetarne unije i uvođenja eura, što uključuje i raspravu o prolasku eura na deviznim tržištima u prve tri godine postojanja (12. poglavlje); kako su nastali Europska monetarna unija i euro (13. poglavlje) te hoće li euro predstavljati izazov dolaru u njegovoj ulozi rezervne svjetske valute (13. poglavlje).
- Nove dijelove o kontrolama međunarodnih tokova kapitala i ulozi Međunarodnoga monetarnog fonda u sprečavanju financijskih kriza (13. poglavlje).
- Raspravu o dolarizaciji i najnovijim događajima vezanima uz Argentinski valutni odbor (13. poglavlje).

Usavršena organizacija teksta

Korisni komentari recenzenata potaknuli su nas na poboljšanje toka i modernizaciju organizacije teksta. Najvažnije je da je materija iz 23. i 24. poglavlja prethodnog izdanja o financijskim izvedenicama znatno skraćena i uklopljena u novo, 23. poglavlje kako bi se postigla usredotočenost na ključna pitanja za studente.

PRILAGODLJIVOST

Koliko predavača toliko i mogućih načina predavanja o financijskim tržištima i institucijama. Zato postoji velika potreba za prilagodljivošću udžbenika. Jedino su se tako mogle zadovoljiti raznolike potrebe predavača zbog čega je na kraju, ova knjiga i napisana. Prilagodljivost se postiže na sljedeće načine:

- Glavna poglavlja sadrže temeljnu analizu koja se koristi u cijeloj knjizi, dok se druga poglavlja ili njihovi dijelovi mogu koristiti ili ispustiti prema željama predavača. Na primjer, 2. poglavlje razmatra financijski sustav i glavne pojmove kao što su: transakcijski troškovi, negativna selekcija i moralni hazard. Nakon što ispredaje drugo poglavlje predavač može predavati o detaljima financijske strukture (14. poglavlje) ili može preskočiti to poglavlje i izabrati neku od brojnih drugih strategija predavanja.
- Pristup internacionalizaciji teksta sveobuhvatan je, ali prilagodljiv i to kroz korištenje posebno označenih međunarodnih dijelova teksta unutar pojedinih poglavlja i kroz uvođenje posebnih poglavlja o deviznom tržištu i međunarodnom monetarnom sustavu. Premda će mnogi predavači predavati cjelokupnu međunarodnu materiju neki će izabrati suprotno. Oni predavači koji žele slabije naglasiti međunarodne teme lako mogu preskočiti 12. poglavlje (o deviznom tržištu) i 13. poglavlje (o međunarodnom financijskom sustavu).
- Primjena pod nazivom “Vježbe za menadžera financijske institucije”, kao i VI. dio o upravljanju financijskim institucijama, predstavljaju zaokružene cjeline pa ih se može preskočiti, a da se pritom ne izgubi kontinuitet predavanja. Predavač koji želi manje predavati o menadžmentu, a jače naglasiti pitanja javne politike neće imati problema pri realizaciji svoje namjere. Postoji i druga mogućnost – VI. dio se može predavati ranije, neposredno nakon 15. poglavlja o upravljanju bankom.

Sljedeći planovi za jednosemestralna predavanja ilustriraju kako se ova knjiga može koristiti za predavanja s različitim naglascima. Više informacija o tome kako se tekst može prilagoditi vašim predavanjima možete pronaći u uputama za predavače.

Naglasak na financijska tržišta i institucije: 1. – 5. poglavlje, 8.-10., 14. – 16., 18. i šest drugih poglavlja po izboru.

Financijska tržišta i institucije s međunarodnim naglaskom: 1. – 5. poglavlje, 8.- 10., 12. – 16., 18. i četiri druga poglavlja po izboru.

Naglasak na upravljanju: 1. – 5., 15., 16., 18., 22., 23. i osam drugih poglavlja po izboru.

Naglasak na javnoj politici: 1. – 7. poglavlje, 14., 15., 18. i osam drugih poglavlja po izboru.

KAKO OLAKŠATI PREDAVANJA O FINANCIJSKIM TRŽIŠTIMA I INSTITUCIJAMA

Posljednjih godina je potražnja za kvalitetnim predavanjima na poslovnim školama dramatično povećana. Kako bismo udovoljili toj potražnji, predavače smo opskrbili dodatnim materijalima koji bi trebali bitno olakšati predavanja. To ne nudi niti jedan konkurentski udžbenik.

Uz uobičajene sadržaje iz *uputa za predavače* (primjere planova predavanja, prikaze poglavlja u kratkim crtama, preglede, podsjetnike za predavače i rješenja problema s kraja poglavlja koja nisu uključena u tekst) ove upute uključuju preko 300 stranica bilješki za predavanja. Bilješke za predavanja su sveobuhvatne i u njima su u kratkim crtama prikazane glavne teme koje pokriva tekst. Sami su autori uspješno testirali bilješke u svojim predavaonicama što bi drugim predavačima trebalo u velikoj mjeri olakšati pripremu njihovih bilješki. Bilješke su perforirane te ih se može lako razdvojiti radi uporabe u predavaonici ili izrade folija.

Ovo se izdanje knjige pojavljuje usporedno s moćnim alatom za učenje: *CD-ROM-om za predavače*. U potpunosti kompatibilan s računalima Windows i Macintosh, CD-ROM sadrži Word datoteke s cjelokupnim *sadržajem uputa za predavače* (što uključuje i bilješke za predavanja), PowerPoint prezentacije i baze testova. Uporabom priručnog dodatka predavači mogu prirediti studentima materijal za umnažanje kao što je, na primjer, skup rješenja problema s kraja poglavlja ili kratak prikaz predavanja. Mi smo koristili pomoćne materijale ove vrste i ustanovili da su veoma učinkoviti. Za daljnju pomoć kod prezentacija u predavaonicama može se koristiti PowerPoint, koji uključuje sve slike i tablice iz knjige u boji, kao i bilješke za predavanja. Sve se mogu lako prilagoditi korisniku. Program kompjutorizirane baze testova (TestGen-EQ s QuizMasterom-EQ za Windows i Macintosh) vrijedan je alat za pripremu ispita koji profesorima omogućava da pregledavaju, sređuju i dodaju ispitna pitanja. Predavači imaju našu dozvolu i ohrabrenje za reprodukciju svih materijala na CD-ROM-u kako bi ih uporabili na način koji najbolje odgovara različitim grupama studenata.

DODATNI MATERIJALI

Četvrto izdanje *Financijskih tržišta i institucija* uključuje najširi program dodatnih materijala među udžbenicima s ovog područja. Ti su materijali raspoloživi za kvalificiranu prilagodbu u SAD-u. U nekim slučajevima prilagodba u inozemstvu neće biti moguća. To se odnosi na sljedeće materijale:

Za profesora

- 1. Upute za predavače**, koje su priredili autori, uključuju i primjere planova predavanja, prikaze poglavlja u kratkim crtama, preglede, podsjetnike za predavače i rješenja pitanja i problema iz teksta. K tome sadrže i *bilješke za predavače* kojih je preko 300 u formatu master-folija. U bilješkama su kratko prikazane sve važne točke koje pokriva tekst.
- 2. CD-ROM za predavače** sadrži Word datoteke *Uputa za predavače*, PowerPoint prezentacije i kompjuteriziranu bazu testova.
- 3. Baza testova**, koja je dostupna u tiskanom i elektronskom obliku, obuhvaća preko 2500 različitih pitanja. Baza testova je kompjuterizirana, tako da predavač može automatski proizvesti testove.
- 4. Mishkin-Eakins prateća stranica na Internetu** (locirana na http://www.aw.com/mishkin_eakins) sadrži vježbe na mini-slučajevima, nove menadžerski orijentirane slučajeve koji prate svih šest dijelova knjige te linkove na važne izvore podataka i stranica na Internetu Banke federalnih rezervi. Stranica također nudi kvizove s pitanjima za svako pojedino

poglavlje. On-line alat za izgradnju syllabusa omogućava predavačima kreiranje kalendara sa zadacima za pojedine grupe studenata.

Za studenta

- 1. Vodič kroz studij i radna knjižica** koji uključuju sinopsise poglavlja, vježbe i samo-testove te odgovore na vježbe i samo-testove.
- 2. Citanka iz Financijskih tržišta i institucija** koju su uredili James W. Eaton s koleđža Bridgewater i Frederic S. Mishkin. Čitanka se osvježava svake godine, a oko polovice članaka mijenja se u tom vremenskom intervalu. Ovaj vrijedan izvor je raspoloživ i on-line na stranici knjige (www.aw.com/mishkin_eakins).

PEDAGOŠKE POMOĆI

Udžbenik mora biti i solidan motivacijski alat. S tim ciljem uvrstili smo široki spektar posebnih pedagoških priloga:

- 1. Pregledi poglavlja** na početku svakoga poglavlja pokazuju studentima koji je cilj toga dijela teksta, zašto su pojedine teme važne i kako se one povezuju s drugim temama u knjizi.
- 2. Primjene** pokazuju kako se analiza iz knjige može iskoristiti za objašnjene mnogih važnih situacija iz stvarnoga života. Poseban skup primjena naziva se "Čitanje časopisa *Wall Street Journal*". Primjene studentima pokazuju kako čitati dnevne kolumne u vodećem financijskom dnevniku.
- 3. "Vježbe za menadžera financijske institucije"** predstavljaju skup posebnih primjena kojima se studenti uvode u probleme iz stvarnoga života koje menadžeri financijskih institucija moraju svakodnevno rješavati.
- 4. Brojčani primjeri** vode studente kroz rješenja financijskih problema uporabom formula, vremenskih trendova i glavnih tipki kalkulatora.
- 5. Okviri "Praćenje financijskih vijesti"** uvode studente u važne novosti, u vidu članaka i objavljenih podataka, koje se dnevno objavljuju u tisku. Objašnjava se ispravan način čitanja vijesti.
- 6. Okviri "Unutar FED-a"** studentima daju osjećaj što je važno u funkcioniranju i strukturi Sustava federalnih rezervi.
- 7. Globalni okviri** uključuju zanimljiv materijal s međunarodnom perspektivom.
- 8. Okviri o e-financijama** pokazuju kako su tehnološke promjene utjecale i utječu na financijska tržišta i institucije.
- 9. Okviri od posebnog interesa** naglašavaju dramatične povijesne epizode, zanimljive ideje i intrigantne činjenice povezane s predmetom razmatranja.
- 10. Vodiči za studiranje** su naglašene tvrdnje koje se rasprostiru kroz cijeli tekst, a koje pružaju naputke o tome kako razmišljati ili kako pristupiti nekom problemu prigodom učenja.
- 11. Zbirne tablice** su korisna pomoć pri studiranju jer pružaju preglede materije.
- 12. Ključne tvrdnje** su važne točke masno otisnute kako bi ih studenti lako pronalazili i kasnije se vraćali na njih.

13. **Slike s tekstom** objašnjenja smještenim ispod slike, kojih je više od 60, pomažu studentima da razumiju odnos među prikazanim varijablama. Također im pomažu razumijeti načela analize.
14. **Sažeci** na kraju svakoga poglavlja prikazuju glavne pouke.
15. **Ključni pojmovi** su važne riječi ili složenice koje se pojavljuju masno otisnute kada se pojavljuju prvi put. I njih se može pronaći na kraju svakog poglavlja.
16. **Pitanja i problemi s kraja poglavlja**, kojih je više od 400, pomažu studentima učenje predmetne materije kroz primjenu ekonomskih pojmova. Sadrže i posebnu vrstu problema, kojeg studenti pronalaze posebno važnim, a naziva se "Predviđanje budućnosti".
17. **Vježbe na Internetu** ohrabruju studente da prikupljaju informacije iz on-line izvora ili da koriste on-line izvore radi proširenja iskustva učenja.
18. **Izvori na Internetu** izvještavaju o adresama podataka koji su korišteni za izradu mnogih tablica i slika.
19. **Internetske reference na marginama teksta** upućuju studente na Internet stranice koje pružaju informacije ili podatke koji dopunjuju materiju obrađenu tekstem.
20. **Rječnik** na kraju knjige sadrži definicije svih ključnih pojmova.
21. **Rješenja problema** na kraju knjige pružaju rješenja na polovicu pitanja i problema u knjizi označenih zvjezdicom (*).

ZAHVALE

Kao što je uvijek slučaj u ovako velikim projektima, mnogi su ljudi kojima dugujemo zahvalnost. Posebnu zahvalnost zaslužuju: Bruce Kaplan, bivši urednik za ekonomiju u izdavačkoj kući HarperCollins; Donna Battista, urednica za financije u izdavačkoj kući Addison-Wesley te Jane Tufts i Rebecca Ferris, urednice za razvoj. Puno su pomogli i komentari kolega sa Sveučilišta Kolumbija, kao i komentari studenata.

Uz to, u ovomu, kao i u prethodnim izdanjima, vođen sam dubokoumnim komentarima vanjskih recenzenata i suradnika. Njihov je doprinos ovu knjigu učinio boljom. Posebno zahvaljujem sljedećim kolegama:

Ibrahim J. Affanen, Sveučilište Indiana, Pennsylvania
 Ronald Anderson, Sveučilište Nevada – Las Vegas
 Bala g. Arshnapalli, Sveučilište Indiana Northwest
 James C. Baker, Državno sveučilište Kent
 Thomas M. Barnes, Sveučilište Alfred
 Marco Bassetto, Sveučilište Northwestern
 Matej Blusco, Sveučilište Georgia
 Dallas R. Blevins, Sveučilište Montevallo
 Paul J. Bolster, Sveučilište Northeastern
 Yea-Mow Chen, Državno sveučilište San Francisco
 N. K. Chimbadarani, Sveučilište Tulane
 Jeffrey A. Clark, Državno sveučilište Florida
 Robert Bruce Cochran, Državno sveučilište San Jose

William Colclough, Sveučilište Wisconsin – La Crosse
 Elizabeth Cooperman, Sveučilište Baltimore
 Carl Davidson, Državno sveučilište Missisipi
 Erik Devos, Sveučilište Binhamton
 Franklin R. Edwards, Sveučilište Kolumbija
 Marty Eichenbaum, Sveučilište Northwestern
 Elyas Elyasiani, Sveučilište Temple
 Edward C. Erickson, Državno sveučilište Kalifornija, Stanislaus
 E. Bruce Frederickson, Sveučilište Syracuse
 James Gatti, Sveučilište Vermont
 Paul Girma, SUNY – New Platz
 Susan Glanz, Sveučilište St. John

Beverly L. Hadaway, Sveučilište Texas
 John A. Halloran, Sveučilište Notre Dame
 Billie J. Hamilton, Sveučilište Istočna Karolina
 John H. Hand, Sveučilište Auburn
 Don P. Holdren, Sveučilište Marshall
 Adora Holstein, Koledž Robert Morris
 Sylvia C. Hudgins, Sveučilište Old Dominion
 Jerry G. Hunt, Sveučilište Istočna Karolina
 Boulis Ibrahim, Sveučilište Heriot-Watt
 William E. Jackson, Sveučilište Sjeverna Karolina
 – Chapel Hill
 Joe James, Državno sveučilište Sam Houston
 Melvin H. Jameson, Sveučilište Nevada – Las Vegas
 Kurt Jessewein, Međunarodno sveučilište Texas A&M
 Jack Jordan, Sveučilište Seton Hall
 Taeho Kim, Američki fakultet za poslijediplomske
 studije iz međunarodnoga menadžementa, Thun-
 derbird
 Taewon Kim, Državno sveučilište Kalifornija, Los An-
 geles
 Glen A. Larsen, Jr., Sveučilište Tulsa
 James E. Larsen, Državno sveučilište Wright
 Rick LeCompte, Državno sveučilište Wichita
 Boyden E. Lee, Državno sveučilište Novi Meksiko
 John Litvan, Državno sveučilište jugozapadni Missouri
 Richard A. Lord, Koledž Georgia
 Robert L. Losey, Američko sveučilište
 Anthonly Loviscek, Sveučilište Seton Hall
 James Lynch, Koledž Robert Morris
 Judy E. Maese, Državno sveučilište Novi Meksiko
 William Marcum, Sveučilište Wake Forrest
 David A. Martin, Koledž Albright
 Joseph S. Mascia, Sveučilište Adelphi
 Khalid Metabdin, Koledž St. Rose

A. H. Moini, Sveučilište Wisconsin - Whitewater
 Terry Nixon, Sveučilište Indiana
 William E. O'Connell, Jr., Koledž Williama i Mary
 Masao Ogaki, Državno sveučilište Ohio
 Evren Ors, Sveučilište Južni Illinois
 Coleen C. Pantalone, Sveučilište Northeastern
 Scott Pardee, Sveučilište Chicago
 James Peters, Sveučilište Fairleigh Dickinson
 Fred Puritz, SUNY – Oneonta
 Mahmud Rahman, Sveučilište Istočni Michigan
 Anoop Rai, Sveučilište Hofstra
 Mitchell Ratner, Sveučilište Rider
 David Reys, Sveučilište Pace – Westchester
 Jack Rubens, Koledž Bryant
 Charles B. Ruscher, Sveučilište James Madison
 William Sackley, Sveučilište južnog Missisipija
 Kevin Salyer, Sveučilište Kalifornija – Davis
 Siamack Shojai, Koledž Manhattan
 Donald Smith, Sveučilište Boston
 Sonya Williams Stanton, Državno sveučilište Ohio
 Michael Sullivan, Međunarodno sveučilište Florida
 Richard S. Swasey, Jr., Sveučilište Northeastern
 Anjan Thakor, Sveučilište Michigan
 Janet M. Todd, Sveučilište Delaware
 James Tripp, Sveučilište Zapadni Illinois
 Carlos Ulibarri, Državno sveučilište Washington
 John Wagster, Državno sveučilište Wayne
 David A. Whidbee, Državno sveučilište Kalifornija
 – Sacramento
 Arthur J. Wilson, Sveučilište George Washington
 Shee Q. Wong, Sveučilište Minnesota – Duluth
 Criss G. Woodruff, Sveučilište Radford

Na posljertku želim zahvaliti mojoj ženi Sally, mom sinu Matthewu i mojoj kćeri Lauri jer mi pružaju toplo i sretno okruženje u kojem mogu obavljati svoj posao. Zahvaljujem momemu pokojnom ocu Sydneyu, jer me prije mnogo vremena uputio na put koji je doveo do ove knjige.

Frederic S. Mishkin

Želim zahvaliti Ricku Mishkinu na njegovim izvrsnim komentarima mojih dijelova knjige. Radeći s Rickom na ovom tekstu ne samo da sam postigao veću vještinu pisanja, već sam pronašao i prijatelja. Također bih želio zahvaliti mojoj ženi Laurie koja je strpljivo čitala svaki nacrt rukopisa i pomogla mi iz njega učiniti moj najbolji rad. Njezina je pomoć i podrška s godinama omogućila i ovaj vid moje karijere.

Stanley G. Eakins